

บทที่ 2

ระเบียบวิธีวิจัยและลักษณะทั่วไปของข้อมูล

2.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาการทำงานนอกระบบของสตรีในกรุงเทพมหานครครั้งนี้ได้ใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (การสำรวจแรงงาน) พ.ศ. 2538 รอบที่ 3 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกในครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2538

2.2 แผนการสุ่มตัวอย่าง

การสำรวจภาวะการทำงานของประชากรเป็นการสำรวจในระดับประเทศใช้ระเบียบวิธีการสำรวจด้วยตัวอย่าง (Sample Survey Method) แบบแผนการสุ่มตัวอย่างเป็นแบบการเลือกตัวอย่าง 2 ชั้น (Stratified Two-Stage Sampling) โดยมีจังหวัดเป็นสตราตัม (Stratum) ชุมรุมอาคาร (ในเขตเทศบาล) และหมู่บ้าน (ในเขตสุขาภิบาล หรือนอกเขตเทศบาล-สุขาภิบาล) เป็นตัวอย่างหน่วยชั้นที่หนึ่ง ครัวเรือนส่วนบุคคลและสมาชิกในครัวเรือนพิเศษเป็นหน่วยตัวอย่างชั้นที่สอง

การจัดสตราตัม

จังหวัดเป็นสตราตัม ซึ่งมีทั้งสิ้น 76 สตราตัม และในแต่ละสตราตัม (จังหวัด) ได้ทำการแบ่งออกเป็นสตราตัมย่อยตามลักษณะการปกครอง คือ

เขตเทศบาล หมายถึง ท้องถิ่นซึ่งได้มีพระราชกฤษฎีกาออกตามความในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 จัดตั้งขึ้นเป็นเทศบาล โดยกำหนดเขตพื้นที่ของเทศบาลนั้นไว้ด้วย

เขตสุขาภิบาล หมายถึง ท้องถิ่นที่กระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดเขตจัดตั้งขึ้นเป็นเขตสุขาภิบาลตามความในพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. 2495 ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

- เขตสุขาภิบาล-เขตเมือง หมายถึง เขตสุขาภิบาลที่มีประชากรตั้งแต่ 5,000 คนขึ้นไป

- เขตสุขาภิบาล-เขตชนบท หมายถึง เขตสุขาภิบาลที่มีประชากรต่ำกว่า 5,000 คน

นอกเขตเทศบาล-สุขาภิบาล หมายถึง ท้องถิ่นที่อยู่นอกเหนือจากขอบเขตที่กำหนดไว้ให้เป็นลักษณะของเขตเทศบาลและเขตสุขาภิบาล

2.3 การเลือกตัวอย่าง

การเลือกตัวอย่างขั้นที่ 1

จากแต่ละเขตการปกครอง ได้ทำการเลือกชุมชนอาคาร/หมู่บ้านตัวอย่างอย่างอิสระต่อกัน โดยให้ความน่าจะเป็นในการเลือกเป็นปฏิภาคกับจำนวนครัวเรือนของชุมชนอาคาร/หมู่บ้านนั้นๆ ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 5,599 ชุมชนอาคาร/หมู่บ้านตัวอย่าง จากจำนวนทั้งสิ้น 80,685 ชุมชนอาคาร/หมู่บ้าน ซึ่งในกรุงเทพมหานครได้ชุมชนอาคารตัวอย่างทั้งสิ้น 250 ชุมชนอาคาร

การเลือกตัวอย่างขั้นที่ 2

ในขั้นนี้เป็นการเลือกครัวเรือนตัวอย่างจากครัวเรือนส่วนบุคคลทั้งสิ้นในบัญชีรายชื่อครัวเรือน ซึ่งได้จากการนับจุดในแต่ละชุมชนอาคาร/หมู่บ้านตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Sampling) โดยได้กำหนดขนาดตัวอย่างเป็นดังนี้คือ

ในเขตเทศบาล : กำหนด 12 ครัวเรือนตัวอย่างต่อชุมชนอาคาร

ในเขตสุขาภิบาล : กำหนด 12 ครัวเรือนตัวอย่างต่อหมู่บ้าน

นอกเขตเทศบาล-สุขาภิบาล : กำหนด 12 ครัวเรือนตัวอย่างต่อหมู่บ้าน

ก่อนที่จะทำการเลือกครัวเรือนตัวอย่างได้มีการจัดเรียงรายชื่อครัวเรือนส่วนบุคคลใหม่ตามขนาดของครัวเรือนซึ่งวัดด้วยจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ได้จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่างทั้งสิ้นโดยประมาณที่ทำการแจกแจงนับทั้งสิ้น 60,576 ครัวเรือน โดยในกรุงเทพมหานครมีจำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่างประมาณ 3,000 ครัวเรือน

โครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรเป็นการสำรวจระดับประเทศที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประมาณจำนวนและลักษณะของกำลังแรงงานภายในประเทศและภายในภาคต่างๆ แต่สำหรับการศึกษานี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสตรีทำงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาจึงได้คัดเลือกเฉพาะสตรีที่มีงานทำและลักษณะการทำงานเป็นการทำงานนอกระบบตามคำนิยามที่กำหนดเท่านั้น ทำให้ได้สตรีในกรุงเทพมหานครที่ทำงานนอกระบบและตกเป็นตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 757 ราย และเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงเงื่อนไขและสถานการณ์ที่แตกต่างกันของสตรีที่ทำงานนอกระบบและ

กลุ่มสตรีที่ทำงานในระบบ การศึกษาครั้งนี้จึงได้นำสตรีที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและทำงานในระบบจำนวนทั้งสิ้น 959 รายมารวมศึกษาด้วยเป็นบางส่วน และในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้ใช้อัตราร้อยละที่มีการถ่วงน้ำหนักเรียบร้อยแล้ว (Weighted sample)

2.4 ข้อจำกัดของข้อมูล

การศึกษานี้ใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พ.ศ. 2538 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประมาณจำนวน และลักษณะของกำลังแรงงานโดยรวมในประเทศ ทำให้มีข้อจำกัดในการวิเคราะห์ระดับลึกของการศึกษานี้บ้าง กล่าวคืออาจขาดตัวแปรสำคัญบางตัวที่จะนำมาทดสอบหรือวิเคราะห์ในระดับลึกที่จะช่วยให้เข้าใจความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ และเนื่องจากการสำรวจแรงงานนี้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน หรือสมาชิกในครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง จึงอาจเกิดปัญหาในการตอบข้อคำถามแทนกัน อีกประการหนึ่งคำถามบางข้อ เช่น รายได้ ซึ่งโดยปกติแล้วผู้ให้สัมภาษณ์มักไม่ยอมเปิดเผยข้อเท็จจริงด้วยเหตุผลหลายประการ ทำให้ข้อมูลในเรื่องดังกล่าวนี้จึงอาจผิดไปจากความเป็นจริงบ้าง นอกจากนี้การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ในการสำรวจแรงงานครั้งนี้ถูกกำหนดให้ตอบตัวเลขได้ไม่เกิน 5 หลัก กรณีที่ตอบตัวเลขเกินจะถูกกำหนดให้ตัวเลขนั้นเป็น 99,998 แทน ดังนั้นการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับรายได้จึงอาจต่ำกว่าความเป็นจริง ซึ่งอาจส่งผลให้การวิเคราะห์ครั้งนี้ขาดความสมบูรณ์ไปในระดับหนึ่ง

2.5 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาเกี่ยวกับการทำงานนอกระบบของสตรีในกรุงเทพมหานคร มีตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษาดังนี้คือ

- อายุ
- ระดับการศึกษา
- สถานภาพสมรส
- ระยะเวลาที่อยู่อาศัย
- อาชีพ
- สถานภาพการทำงาน
- รายได้ของสตรี

2.6 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา *

งานนอกระบบ ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง งานหรือกิจกรรมประเภทต่างๆ ที่สตรีทำ โดยมีสถานภาพการทำงานเป็นนายจ้างที่มีจำนวนลูกจ้างน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 คน หรือเป็นลูกจ้างเอกชนที่ในธุรกิจมีลูกจ้างน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 คน หรือเป็นผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง หรือเป็นผู้ช่วยธุรกิจของครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ซึ่งงานหรือกิจกรรมอื่นๆ นอกเหนือจากคำนิยามของงานนอกระบบจะถือเป็นงานในระบบ

งานในระบบ ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง งานหรือกิจกรรมประเภทต่างๆ ที่สตรีทำ โดยมีสถานภาพการทำงานเป็นลูกจ้างรัฐบาล หรือเป็นลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นลูกจ้างเอกชนที่ธุรกิจมีลูกจ้างมากกว่า 10 คน หรือเป็นนายจ้างที่มีจำนวนลูกจ้างมากกว่า 10 คน

ผู้วิจัยได้ใช้คำถามที่เกี่ยวกับสถานภาพการทำงาน และขนาดของกิจการมาประกอบกันเป็นตัวกำหนดการทำงานนอกระบบและการทำงานในระบบ

ผู้มีงานทำ ในการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พ.ศ. 2538 (รอบที่ 3) หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป ซึ่งในสัปดาห์แห่งการสำรวจเป็นผู้ที่

1. ทำงานอย่างน้อย 1 ชั่วโมง โดยได้รับค่าจ้าง เงินเดือน ผลกำไร เงินปันผล หรือค่าตอบแทนที่มีลักษณะอย่างอื่น สำหรับผลงานที่ทำเป็นเงินสดหรือสิ่งของ หรือ
2. ไม่ได้ทำงานแต่ยังคงมีตำแหน่งหน้าที่การงาน ธุรกิจ ไร่นาเกษตรของตนเอง ได้หยุดงานชั่วคราวเนื่องจากเจ็บป่วยหรือบาดเจ็บ หยุดพักผ่อน สถานที่ทำงานปิด ดินฟ้าอากาศไม่อำนวย นอกฤดูการหรือด้วยเหตุผลอื่นๆ
3. ทำงานอย่างน้อย 1 ชั่วโมงโดยไม่ได้รับค่าจ้างในวิสาหกิจหรือไร่นาเกษตรของหัวหน้าครัวเรือนหรือของสมาชิกในครัวเรือน

สำหรับการศึกษาครั้งนี้ได้คัดเลือกเฉพาะสตรีผู้มีงานทำในสัปดาห์แห่งการสำรวจและมีอายุ 15 ปีขึ้นไป

---

* การศึกษาครั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ คำนิยามต่างๆ จึงได้รวบรวมสรุปจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ รายงานผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร รอบที่ 3 พ.ศ. 2538 และคู่มือการลงรหัสต่างๆ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

อาชีพ หมายถึง ประเภทหรือชนิดของงานที่บุคคลนั้นทำอยู่ บุคคลส่วนมากมีอาชีพเดียว สำหรับบุคคลที่อยู่ในระหว่างสัปดาห์แห่งการสำรวจมีอาชีพมากกว่า 1 อาชีพ ให้นับอาชีพที่มีชั่วโมงทำงานมากที่สุด ถ้าชั่วโมงทำงานแต่ละอาชีพเท่ากันให้นับอาชีพที่มีรายได้มากกว่า ถ้าชั่วโมงทำงานและรายได้ที่ได้รับจากแต่ละอาชีพเท่ากันให้นับอาชีพที่ผู้ตอบสัมภาษณ์พอใจมากที่สุด ถ้าผู้ตอบสัมภาษณ์ตอบไม่ได้ให้นับอาชีพที่ได้ทำมานานที่สุด

ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งประเภทอาชีพที่สำคัญของงานนอกระบบออกเป็น

1. อาชีพค้าขาย หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการค้า ผู้เป็นเจ้าของการค้าส่ง การค้าปลีก พนักงานขายของในร้านค้าส่งและร้านค้าปลีก ผู้เร่ขายของตามถนน และงานที่เกี่ยวข้อง
2. อาชีพช่างและแรงงาน หมายถึง ช่างหรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตและกรรมกร เป็นช่างที่ไม่มีประกาศนียบัตรวิชาชีพ แต่ชำนาญงานจนยึดเป็นอาชีพได้ และรวมหมายถึงผู้ใช้แรงงานทั้งหนักและเบา
3. อาชีพบริการ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานการบริการ เช่น คนครัว คนรับใช้ตามบ้าน และงานที่เกี่ยวข้อง

สถานภาพสมรส หมายถึง สถานภาพการแต่งงานของสตรีที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งจำแนกเป็น

- โสดหรือผู้ที่ยังไม่เคยสมรส
- สมรส หมายถึง ผู้ที่อยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยา ไม่ว่าจะทำการจดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม
- หม้าย หย่า หรือแยกกันอยู่ หมายถึง ผู้ที่อยู่เคยสมรส แต่ขณะที่ทำการสำรวจไม่ได้อยู่ร่วมกัน เนื่องจากการเสียชีวิตของคู่สมรส การหย่าโดยการจดทะเบียนหย่า หรือการแยกกันอยู่ชั่วคราวโดยไม่ได้ทำการจดทะเบียนหย่า

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับชั้นเรียนสูงสุดที่สตรีสำเร็จการศึกษา แบ่งออกเป็น

- ไม่มีการศึกษา หรือมีการศึกษาน้อยกว่าชั้น ป. 4
- ประถมศึกษาตอนต้น หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้น ป. 4 ขึ้นไป แต่ไม่สำเร็จการศึกษาระดับที่สูงกว่า

- ประถมศึกษาตอนปลาย หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้น ป. 6 หรือ ป. 7 หรือ ม.3 (เดิม) ขึ้นไป แต่ไม่สำเร็จการศึกษาระดับที่สูงกว่า
- มัธยมศึกษา หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้น ม. 6 หรือ มศ. 5 หรือ ม. 8 (เดิม) ขึ้นไป แต่ไม่สำเร็จการศึกษาระดับที่สูงกว่า
- สูงกว่ามัธยมศึกษา หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับที่สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา

สถานภาพการทำงาน หมายถึง สถานะบุคคลในที่ทำงานหรือในธุรกิจซึ่งสถานภาพการทำงานในการสำรวจแรงงาน ได้แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ นายจ้าง ลูกจ้างรัฐบาล (รวมลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ) ลูกจ้างเอกชน ผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง และผู้ช่วยธุรกิจของครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง แต่ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งสถานภาพการทำงานของสตรีที่ทำงานนอกระบบออกเป็น 4 ประเภทดังนี้

1. นายจ้าง หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจที่ตนเองเป็นเจ้าของ เพื่อผลกำไรหรือส่วนแบ่ง และได้มีการจ้างบุคคลไม่เกิน 10 คน มาช่วยทำงานในฐานะลูกจ้าง
2. ลูกจ้าง หมายถึง ผู้ซึ่งทำงานโดยได้รับค่าจ้างในสถานธุรกิจที่มีจำนวนลูกจ้างไม่เกิน 10 คน ซึ่งไม่ใช่หน่วยงานของราชการหรือรัฐวิสาหกิจ และมีนายจ้างเป็นเจ้าของหรือผู้ดำเนินการ
3. ผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัว หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจของตนเองหรือได้ดำเนินการร่วมกับผู้อื่นโดยหวังผลกำไรหรือส่วนแบ่ง และไม่ได้อ้างบุคคลอื่นมาทำงานในฐานะลูกจ้าง
4. ผู้ช่วยธุรกิจครัวเรือน หมายถึง ผู้ซึ่งทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างในไร่นา เกษตรหรือในธุรกิจของหัวหน้าครัวเรือน หรือสมาชิกในครัวเรือน

รายได้ หมายถึง ผลตอบแทนที่ได้จากการดำเนินกิจการ หรือค่าจ้าง หรือเงินเดือน หรือจากการเช่าเป็นงานๆ โดยเป็นรายได้ที่ได้รับต่อเดือน และไม่รวมค่าล่วงเวลา โบนัส ผลประโยชน์อื่นๆ ที่ได้รับ (เช่น อาหาร เสื้อผ้า และที่อยู่อาศัย เป็นต้น)

ขนาดของกิจการ หมายถึง จำนวนคนทำงานในกิจการนั้นๆ รวมผู้ถูกถามด้วย

ระยะเวลา (ปี) ที่อยู่อาศัย หมายถึง จำนวนปีที่อยู่อาศัยติดต่อกันใน กรุงเทพมหานครนับถึงวันสำรวจ ในการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พ.ศ. 2538 (รอบที่ 3) ได้แบ่งกลุ่มระยะเวลาที่อยู่อาศัยออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ดังต่อไปนี้

- ต่ำกว่า 1 ปี
- 1-4 ปี
- 5-8 ปี
- 9 ปีขึ้นไป

2.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษานี้จะนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้คือ

1. อธิบายลักษณะทั่วไปของสตรีที่ทำงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร เปรียบเทียบกับสตรีที่ทำงานในระบบโดยใช้ตารางกระจายความถี่ (Frequencies Distributions Tables)

2. อธิบายลักษณะการทำงานที่แตกต่างกันตามลักษณะพื้นฐานทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของสตรี และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานครของสตรีที่ทำงานนอกระบบโดยใช้อัตราส่วนร้อย (Percentage) และตารางไขว้ (Crosstabulations)

3. วิเคราะห์รายได้ต่อเดือนของสตรีที่ทำงานนอกระบบตามลักษณะพื้นฐานทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของสตรี ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ลักษณะงาน (อาชีพ) และสถานภาพการทำงานโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.8 ลักษณะทั่วไปของสตรีทำงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร

การนำเสนอข้อมูลในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะแสดงลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมโดยทั่วไปของสตรีที่ทำงานนอกระบบโดยเปรียบเทียบกับสตรีที่ทำงานในระบบในกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แก่ อายุ ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานคร อาชีพ สถานภาพการทำงาน ชั่วโมงทำงานต่อสัปดาห์ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยในการเปรียบเทียบนี้มีสตรีที่ทำงานนอกระบบจำนวน 757 ราย และสตรีที่ทำงานในระบบจำนวน 959 ราย ซึ่งจากตารางที่ 1 พบลักษณะทั่วไปของข้อมูลดังนี้

อายุ

ผลจากการศึกษาพบว่าสตรีที่ทำงานในกรุงเทพมหานครโดยรวมมีอายุเฉลี่ยประมาณ 33 ปี และอยู่ในกลุ่มอายุ 20-39 ปี (ร้อยละ 35.2 อยู่ในกลุ่มอายุ 20-29 ปี และร้อยละ 32.0 อยู่ในกลุ่มอายุ 30-39 ปี) โดยสตรีทำงานนอกระบบมีอายุเฉลี่ยประมาณ 36 ปี ซึ่งสูงกว่าสตรีทำงานในระบบที่มีอายุเฉลี่ยประมาณ 30 ปี

เกือบครึ่งหนึ่งของสตรีทำงานนอกระบบอยู่ในกลุ่มอายุ 30-39 ปี (ร้อยละ 41.7) รองลงมาอยู่ในกลุ่มอายุ 40-49 ปี และกลุ่มอายุ 20-29 ปี (ร้อยละ 21.8 และร้อยละ 15.1 ตามลำดับ) ขณะที่มากกว่าครึ่งหนึ่งของสตรีทำงานในระบบอยู่ในกลุ่มอายุ 20-29 ปี (ร้อยละ 51.6) รองลงมาอยู่ในกลุ่มอายุ 30-39 ปี (ร้อยละ 24.0) และในกลุ่มอายุ 40-49 ปี (ร้อยละ 12.0) สำหรับสตรีทำงานนอกระบบที่อยู่ในกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไปพบว่ามีส่วนสูงกว่าสตรีทำงานในระบบอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ มีสตรีในกลุ่มอายุนี้ที่ทำงานนอกระบบถึงร้อยละ 2.1 ขณะที่มิสตรีทำงานในระบบเพียงร้อยละ 0.1 เท่านั้น การที่มีสัดส่วนของสตรีสูงอายุทำงานนอกระบบสูงกว่าทำงานในระบบ อาจชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของสตรีสูงอายุที่ยังคงต้องทำงานต่อไป แม้จะใกล้หรือเกษียณอายุแล้วก็ตาม ทั้งนี้เพราะการไม่มีระบบสวัสดิการต่างๆ รวมทั้งไม่มีบำเหน็จบำนาญเหมือนสตรีทำงานในระบบ ดังนั้นจึงทำให้สตรีสูงอายุต้องพึ่งงานนอกระบบเป็นทางออกเพื่อหารายได้ให้กับตนเองหรือครอบครัว

ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครัวเรือน

สตรีที่ทำงานในกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับหัวหน้าครัวเรือนในฐานะภรรยา โดยเกือบครึ่งหนึ่งของสตรีทำงานนอกระบบมีฐานะเป็นภรรยา (ร้อยละ 45.8) รองลงมา ร้อยละ 21.6 เป็นหัวหน้าครัวเรือน สำหรับสตรีที่มีความสัมพันธ์กับหัวหน้าครัวเรือนในฐานะอื่นๆ (คนใช้ ผู้อาศัยหรือลูกจ้าง) มีร้อยละ 13.8 ที่เหลือร้อยละ 10.7 เป็นญาติ และร้อยละ 8.1 เป็นบุตรของหัวหน้าครัวเรือน สำหรับสตรีทำงานในระบบร้อยละ 37.8 เป็นภรรยาของหัวหน้าครัวเรือน รองลงมา ร้อยละ 20.1 เป็นหัวหน้าครัวเรือนซึ่งเป็นสัดส่วนที่ต่ำกว่าสตรีทำงานนอกระบบเล็กน้อย สตรีทำงานในระบบมีสัดส่วนที่เป็นบุตรของหัวหน้าครัวเรือนค่อนข้างสูงกว่าสตรีทำงานนอกระบบคือ ร้อยละ 18.5 ที่เหลือมีความสัมพันธ์กับหัวหน้าครัวเรือนในฐานะเป็นญาติและอื่นๆ (ร้อยละ 14.8 และร้อยละ 8.8 ตามลำดับ) เป็นที่น่าสังเกตว่าทั้งสตรีทำงานในระบบและทำงานนอกระบบมีสัดส่วนประมาณ 1 ใน 5 เป็นหัวหน้าครัวเรือนซึ่งสภาพเช่นนี้ทำให้สตรีต้องรับผิดชอบในการเลี้ยงดูตนเองและสมาชิกในครัวเรือนซึ่งนับเป็นภาระที่หนักสำหรับสตรี

ระดับการศึกษา

สตรีทำงานนอกระบบและสตรีทำงานในระบบมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยสตรีทำงานนอกระบบมากกว่าครึ่งมีการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาเท่านั้น (ร้อยละ 57.5 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น และร้อยละ 19.2 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย) รองลงมาคือสตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาร้อยละ 11.4 และสตรีที่ไม่มีการศึกษาหรือมีการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 มีร้อยละ 6.0 ส่วนสตรีทำงานนอกระบบที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับมัศึกษามีสัดส่วนต่ำสุดเพียงร้อยละ 5.9 ขณะที่สตรีทำงานในระบบพบว่าเกือบครึ่งหนึ่งมีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 41.1) รองลงมาที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 19.8 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย และร้อยละ 15.5 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น) สตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาร้อยละ 22.1 และมีสตรีเพียงร้อยละ 1.5 เท่านั้นที่ไม่มีการศึกษาหรือมีการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4

สถานภาพสมรส

สำหรับสถานภาพสมรสของสตรีทำงานในกรุงเทพมหานครพบว่ามากกว่าครึ่งของสตรีมีสถานภาพสมรสกำลังสมรส (ร้อยละ 51.6) รองลงมาเป็นโสด (ร้อยละ 39.0) ที่เหลือมีสถานภาพเป็นหม้าย หย่า หรือแยกกันอยู่ (ร้อยละ 9.4) สำหรับสตรีทำงานนอกระบบพบว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งมีสถานภาพสมรสกำลังสมรส (ร้อยละ 56.8) รองลงมาเป็นโสด และเป็นหม้าย หย่า หรือแยกกันอยู่ (ร้อยละ 31.8 และร้อยละ 11.4 ตามลำดับ) ขณะที่สตรีทำงานในระบบมีสัดส่วนไม่แตกต่างกันมากนักระหว่างสตรีโสด และสตรีกำลังสมรส คือร้อยละ 44.8 และร้อยละ 47.4 ตามลำดับ สำหรับสตรีทำงานในระบบที่เป็นหม้าย หย่าหรือแยกกันอยู่มีเพียงร้อยละ 7.8

จากข้อมูลพบว่าสตรีทำงานนอกระบบมีสัดส่วนเป็นสตรีกำลังสมรสสูงกว่าสตรีทำงานในระบบ (ร้อยละ 56.8 และร้อยละ 47.4 ตามลำดับ) ทั้งนี้อาจเนื่องจากสตรีเหล่านี้ต้องรับบทบาทของการเป็นมารดาประกอบกับการต้องรับภาระหน้าที่ในการดูแลสมาชิกในครัวเรือน รวมถึงการที่นายจ้างมักต้องการสตรีที่เป็นโสดมาทำงานในระบบมากกว่าสตรีที่มีสถานภาพสมรสอื่น ทำให้สัดส่วนของสตรีกำลังสมรสและทำงานนอกระบบจึงสูงกว่า นอกจากนี้พบว่าสตรีทำงานนอกระบบมีสัดส่วนของสตรีที่เป็นหม้าย หย่า หรือแยกกันอยู่สูงกว่าสตรีทำงานในระบบ (ร้อยละ 11.4 ของสตรีทำงานนอกระบบ และร้อยละ 7.8 ของสตรีทำงานในระบบ) ทั้งนี้ อาจเนื่องจากสตรีที่เป็นหม้าย หย่าหรือแยกกันอยู่อาจจะยังคงมีภาระรับผิดชอบต่อครอบครัวใน

การหารายได้โดยลำพังเนื่องจากไม่มีสามีหรือหัวหน้าครัวเรือน ซึ่งงานนอกระบบสามารถเอื้ออำนวยให้สตรีมีโอกาสได้ทำงานมากกว่า

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

สตรีที่ทำงานในกรุงเทพมหานครโดยรวมมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ 4 คน ซึ่งไม่แตกต่างกันมากนักระหว่างครอบครัวของสตรีทำงานนอกระบบและสตรีทำงานในระบบ (ร้อยละ 3.9 และ 3.5 ตามลำดับ) สตรีทำงานนอกระบบกว่า 1 ใน 3 (ร้อยละ 43.9) มีครอบครัวขนาดกลาง (จำนวน 4-5 คน) รองลงมามีครอบครัวขนาดเล็ก (จำนวน 1-3 คน) และครอบครัวขนาดใหญ่ (จำนวน 6 คนขึ้นไป) ร้อยละ 42.2 และร้อยละ 13.9 ตามลำดับ ในขณะที่สตรีทำงานในระบบกว่าครึ่ง (ร้อยละ 59.3) มีครอบครัวขนาดเล็ก (จำนวน 1-3 คน) รองลงมามีครอบครัวขนาดกลาง (จำนวน 4-5 คน) และครอบครัวขนาดใหญ่ (จำนวน 6 คนขึ้นไป) ร้อยละ 26.5 และร้อยละ 14.1 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าสตรีทำงานนอกระบบมีครอบครัวขนาดกลางและขนาดใหญ่ในสัดส่วนที่สูงกว่าสตรีทำงานในระบบอย่างชัดเจน

ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานคร

สตรีทำงานในกรุงเทพมหานครมากกว่าครึ่งมีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานครตั้งแต่ 9 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 60.6 ของสตรีทำงานนอกระบบ และร้อยละ 67.6 ของสตรีทำงานในระบบ) สำหรับสัดส่วนของสตรีทำงานนอกระบบที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยต่ำกว่า 1 ปี และ 1-4 ปีไม่แตกต่างจากสตรีทำงานในระบบมากนัก กล่าวคือ สตรีทำงานนอกระบบที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยต่ำกว่า 1 ปีมีร้อยละ 4.6 และสตรีที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัย 1-4 ปีมีร้อยละ 22.2 ขณะที่สตรีทำงานในระบบที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ต่ำกว่า 1 ปีมีร้อยละ 3.9 และสตรีที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัย 1-4 ปีมีร้อยละ 17.4 สำหรับสตรีที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัย 5-8 ปีพบว่าสตรีทำงานนอกระบบยังคงมีสัดส่วนสูงกว่าสตรีทำงานในระบบเล็กน้อย คือ ร้อยละ 12.6 และร้อยละ 11.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ร้อยละของสตรีทำงานในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามประเภทตลาดแรงงาน และลักษณะต่างๆ ที่สำคัญของสตรี

ลักษณะต่างๆ ที่สำคัญ ของสตรี	รวม	นอกระบบ	ในระบบ
อายุ (ปี)			
15-19	8.1	8.3	7.9
20-29	35.2	15.1	51.6
30-39	32.0	41.7	24.0
40-49	16.4	21.8	12.0
50-59	7.3	11.0	4.4
60 ปีขึ้นไป	1.0	2.1	0.1
รวม	100.0 (1,716)	100.0 (757)	100.0 (959)
ค่าเฉลี่ย (ปี)	32.5	35.8	29.7
ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครัวเรือน			
หัวหน้าครัวเรือน	20.8	21.6	20.1
ภรรยา	41.5	45.8	37.8
บุตร	13.8	8.1	18.5
ญาติ	12.9	10.7	14.8
อื่นๆ	11.0	13.8	8.8
รวม	100.0 (1,716)	100.0 (757)	100.0 (959)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะต่างๆ ที่สำคัญ ของสตรี	รวม	นอกระบบ	ในระบบ
ระดับการศึกษา			
ไม่มีการศึกษาหรือต่ำกว่า ประถมศึกษาปีที่ 4	3.6	6.0	1.5
ประถมศึกษาตอนต้น	34.5	57.5	15.5
ประถมศึกษาตอนปลาย	19.5	19.2	19.8
มัธยมศึกษา	17.2	11.4	22.1
สูงกว่ามัธยมศึกษา	25.2	5.9	41.1
รวม	100.0 (1,716)	100.0 (757)	100.0 (959)
สถานภาพสมรส			
โสด	39.0	31.8	44.8
สมรส	51.6	56.8	47.4
หม้าย หย่า หรือแยกกันอยู่	9.4	11.4	7.8
รวม	100.0 (1,716)	100.0 (757)	100.0 (959)
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน			
1 คน	4.6	4.5	4.6
2-3 คน	47.0	37.7	54.7
4-5 คน	34.4	43.9	26.5
6 คนขึ้นไป	14.0	13.9	14.1
รวม	100.0 (1,716)	100.0 (757)	100.0 (959)
ค่าเฉลี่ย (คน)	3.7	3.9	3.5

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะต่างๆ ที่สำคัญ ของสตรี	รวม	นอกระบบ	ในระบบ
ระยะเวลาที่อยู่อาศัย			
ต่ำกว่า 1 ปี	4.3	4.6	3.9
1-4 ปี	20.1	22.2	17.4
5-8 ปี	11.9	12.6	11.1
9 ปีขึ้นไป	63.7	60.6	67.6
รวม	100.0 (1,716)	100.0 (757)	100.0 (959)

อาชีพ

ข้อมูลจากตารางที่ 2 พบว่าสตรีทำงานนอกระบบเกือบครึ่ง (ร้อยละ 49.9) ประกอบอาชีพค้าขาย รองลงมาประกอบอาชีพช่างและแรงงาน และประกอบอาชีพบริการ (ร้อยละ 28.8 และร้อยละ 21.3 ตามลำดับ) ขณะที่ประมาณ 1 ใน 3 ของสตรีทำงานในระบบ ประกอบอาชีพเกี่ยวกับวิชาชีพ วิชาการ (ร้อยละ 33.8) รองลงมาประกอบอาชีพประเภทเสมียน อาชีพช่างและแรงงาน และอาชีพบริการ (ร้อยละ 29.0, ร้อยละ 24.4 และร้อยละ 7.6 ตามลำดับ) ส่วนสตรีทำงานในระบบและประกอบอาชีพค้าขายมีเพียงร้อยละ 3.5 ที่เหลือประกอบอาชีพอื่นๆ (ร้อยละ 1.7)

ตารางที่ 2 ร้อยละของสตรีทำงานในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	ร้อยละ
งานนอกระบบ	
ค้าขาย	49.9
ช่างและแรงงาน	28.8
บริการ	21.3
รวม	100.0 (757)
งานในระบบ	
วิชาชีพ วิชาการ	33.8
เสมียน	29.0
ค้าขาย	3.5
ช่างและแรงงาน	24.4
บริการ	7.6
อื่นๆ	1.7
รวม	100.0 (959)

สถานภาพการทำงาน

เมื่อพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพการทำงานในตารางที่ 3 พบว่าสตรีทำงานนอกระบบเกือบครึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 40.1) รองลงมาเป็นผู้ช่วยธุรกิจครัวเรือนร้อยละ 32.5 เป็นลูกจ้างร้อยละ 26.8 มีสตรีเพียงร้อยละ 0.6 เท่านั้นที่มีสถานภาพเป็นนายจ้าง ส่วนสตรีทำงานในระบบพบว่าส่วนใหญ่เป็นลูกจ้างเอกชน (ร้อยละ 82.7) รองลงมาเป็นลูกจ้างรัฐบาล และลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 11.3 และร้อยละ 5.5 ตามลำดับ) ที่เหลือมีสัดส่วนเป็นนายจ้างเพียงร้อยละ 0.5 เท่านั้น

ตารางที่ 3 ร้อยละของสตรีทำงานในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพการทำงาน

สถานภาพการทำงาน	ร้อยละ
งานนอกกระบบ	
นายจ้าง	0.6
ลูกจ้าง	26.8
ผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว	40.1
ผู้ช่วยธุรกิจครัวเรือน	32.5
รวม	100.0 (757)
งานในระบบ	
นายจ้าง	0.5
ลูกจ้าง	
ลูกจ้างเอกชน	82.7
ลูกจ้างรัฐบาล	11.3
ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ	5.5
รวม	100.0 (959)

จำนวนชั่วโมงทำงาน

ในส่วนที่เกี่ยวกับจำนวนชั่วโมงทำงาน ซึ่งหมายถึงจำนวนชั่วโมงทำงานทั้งหมดในระหว่างสัปดาห์ของการสำรวจ ซึ่งตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน^{1/} ได้กำหนดจำนวนชั่วโมงทำงานไว้ไม่เกินสัปดาห์ละ 48 ชั่วโมงสำหรับงานประเภทอุตสาหกรรม และงานประเภทขนส่ง สำหรับงานอันตรายไม่เกินสัปดาห์ละ 42 ชั่วโมง และงานประเภทพาณิชยกรรมไม่เกิน

^{1/} ตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดการคุ้มครองแรงงานในเรื่องของการกำหนดเวลาทำงานปกติดังนี้

1. งานอุตสาหกรรม ไม่เกินสัปดาห์ละ 48 ชั่วโมง
2. งานขนส่ง ไม่เกินวันละ 8 ชั่วโมง
3. งานที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือร่างกายของลูกจ้าง ตามที่กระทรวงมหาดไทยจะได้อำนาจกำหนด ไม่เกินสัปดาห์ละ 42 ชั่วโมง
4. งานพาณิชยกรรม หรืองานอื่นซึ่งมิใช่ทำงานตาม ข้อ 1, 2 และ 3 ไม่เกินสัปดาห์ละ 54 ชั่วโมง

สัปดาห์ละ 54 ชั่วโมง (รุ่งโรจน์ รื่นเรืองวงศ์, 2539: 51) แต่เนื่องจากงานนอกระบบเป็นงานที่อยู่ นอกเหนือจากการคุ้มครองของกฎหมาย จึงไม่มีการกำหนดจำนวนชั่วโมงทำงานต่อสัปดาห์ที่แน่นอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ใช้กฎหมายแรงงานเป็นเกณฑ์ในการแบ่งจำนวนชั่วโมงทำงานเป็นหลักแม้ว่าจะไม่สามารถใช้ได้ตรงตามกฎเกณฑ์ทั้งหมดก็ตาม ผู้วิจัยได้แบ่งจำนวนชั่วโมงทำงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์ในการศึกษาครั้งนี้ออกเป็น 3 ช่วง คือ จำนวนชั่วโมงทำงานที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 48 ชั่วโมง จำนวนชั่วโมงทำงานที่อยู่ระหว่าง 49-72 ชั่วโมง และจำนวนชั่วโมงทำงานตั้งแต่ 72 ชั่วโมงขึ้นไป ทั้งนี้เพราะโดยทั่วไปจำนวนชั่วโมงทำงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์ของผู้มีงานทำในกรุงเทพมหานครมีประมาณวันละ 8 ชั่วโมง (กรมแรงงาน, 2538) และตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานที่กำหนดจำนวนวันทำงานต่อสัปดาห์ไว้ไม่เกินสัปดาห์ละ 6 วัน (รุ่งโรจน์ รื่นเรืองวงศ์, 2539: 30) ดังนั้นโดยปกติจำนวนชั่วโมงทำงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์จึงไม่ควรเกิน 48 ชั่วโมง และเพื่อให้เห็นความแตกต่างและความตรากตรำในการทำงานของสตรีทำงานนอกระบบเปรียบเทียบกับสตรีทำงานในระบบให้เด่นชัดขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ปรับเกณฑ์การกำหนดจำนวนชั่วโมงการทำงานดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

จากตารางที่ 4 พบว่าสตรีทำงานนอกระบบมีจำนวนชั่วโมงทำงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์ประมาณ 55 ชั่วโมง ขณะที่สตรีทำงานในระบบมีจำนวนชั่วโมงทำงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์น้อยกว่าคือประมาณ 46 ชั่วโมง ซึ่งแตกต่างกันประมาณ 10 ชั่วโมง สตรีทำงานนอกระบบมีสัดส่วนของผู้ที่มีจำนวนชั่วโมงทำงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์ 49-72 ชั่วโมงสูงสุดคือร้อยละ 68.8 รองลงมามีสัดส่วนของผู้ที่มีจำนวนชั่วโมงทำงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 48 ชั่วโมงร้อยละ 25.8 และมีสัดส่วนของผู้ที่มีจำนวนชั่วโมงทำงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์มากกว่า 72 ชั่วโมงต่ำสุดคือร้อยละ 5.4 ขณะที่สตรีทำงานในระบบมีสัดส่วนของผู้ที่มีจำนวนชั่วโมงทำงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 48 ชั่วโมงค่อนข้างสูงคือร้อยละ 70.8 รองลงมามีสัดส่วนของผู้ที่มีจำนวนชั่วโมงทำงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์ 49-72 ชั่วโมงร้อยละ 28.8 และมีสัดส่วนของผู้ที่มีจำนวนชั่วโมงทำงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์มากกว่า 72 ชั่วโมงต่ำสุดคือร้อยละ 0.4 จากข้อมูลที่ได้จะเห็นความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดของจำนวนชั่วโมงทำงานระหว่างสตรีทำงานนอกระบบและสตรีทำงานในระบบโดยเฉพาะในกลุ่มที่มีจำนวนชั่วโมงทำงานต่อสัปดาห์มากกว่า 72 ชั่วโมงที่อาจแสดงให้เห็นถึงความยาวนานในการทำงานของสตรีทำงานนอกระบบที่มีมากกว่าสตรีทำงานในระบบหลายเท่า

ตารางที่ 4 ร้อยละของสตรีทำงานในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามประเภทตลาดแรงงาน และชั่วโมงทำงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์

ชั่วโมงทำงาน	งานนอกระบบ	งานในระบบ
ชั่วโมงทำงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์		
48 ชั่วโมงหรือน้อยกว่า	25.8	28.8
49-72 ชั่วโมง	68.8	70.8
มากกว่า 72 ชั่วโมง	5.4	0.4
รวม	100.0 (757)	100.0 (959)
ค่าเฉลี่ย (ชั่วโมง)	55.1	46.0

รายได้

รายได้ในที่นี้หมายถึงรายได้ที่เป็นตัวเงิน และเป็นรายได้ที่เกิดจากการทำงานของสตรีเท่านั้น จากตารางที่ 5 พบว่าสตรีทำงานนอกระบบ และสตรีทำงานในระบบมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยสตรีทำงานนอกระบบมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,572 บาท ขณะที่สตรีทำงานในระบบมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงมากกว่าเกือบ 2 เท่าคือ 8,007 บาท สตรีทำงานนอกระบบและสตรีทำงานในระบบมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในกลุ่ม 3,000-4,999 บาท โดยสตรีทำงานนอกระบบที่มีรายได้ในระดับนี้มีสัดส่วนมากกว่าสตรีทำงานในระบบที่มีรายได้ในระดับเดียวกัน (ร้อยละ 40.6 และร้อยละ 37.9 ตามลำดับ)

ความแตกต่างของรายได้ระหว่างสตรีทำงานนอกระบบและในระบบจะชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อพิจารณากลุ่มสตรีที่มีรายได้น้อยกว่า 3,000 บาท พบว่าสตรีทำงานนอกระบบและมีรายได้ในกลุ่มนี้มีถึงร้อยละ 31.9 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากกว่าสตรีทำงานในระบบที่มีเพียงร้อยละ 8.2 เท่านั้น ความแตกต่างของสตรีสองกลุ่มมีมากขึ้นเมื่อรายได้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มสตรีที่มีรายได้ 7,000 บาทขึ้นไป พบว่าสตรีทำงานนอกระบบที่มีรายได้ในกลุ่มนี้มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 12.4 ขณะที่สตรีทำงานในระบบถึงร้อยละ 34.9 ที่มีรายได้ในระดับดังกล่าว สำหรับสตรีที่มีรายได้ในกลุ่ม 5,000-6,999 บาท พบว่าสตรีทำงานนอกระบบมีสัดส่วนแตกต่างกับสตรีทำงานในระบบเล็กน้อย กล่าวคือ สตรีทำงานนอกระบบมีสัดส่วนร้อยละ 15.1 ขณะที่สตรีทำงานในระบบมีร้อยละ 19.0 ที่มีรายได้ในระดับดังกล่าว

ตารางที่ 5 ร้อยละของสตรีทำงานในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามประเภทตลาดแรงงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)

รายได้	งานนอกระบบ	งานในระบบ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
น้อยกว่า 3,000 บาท	31.9	8.2
3,000-4,999 บาท	40.6	37.9
5,000-6,999 บาท	15.1	19.0
7,000 บาทขึ้นไป	12.4	34.9
รวม	100.0 (757)	100.0 (959)
ค่าเฉลี่ย (บาท)	4,572	8,007
ค่าต่ำสุด	600	1,000
ค่าสูงสุด	80,000	99,998

จากข้อมูลที่ได้นำเสนอมาในส่วนนี้ จะเห็นได้ว่าสตรีทำงานนอกระบบมีความแตกต่างในเชิงค้อยกว่าสตรีทำงานในระบบแทบทุกประเด็น กล่าวคือ สตรีกลุ่มนี้นอกจากจะไม่ได้รับความคุ้มครองในตามกฎหมายแล้ว ยังมีความเสียเปรียบในลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลทำให้สตรีไม่สามารถเข้าไปทำงานที่มีความมั่นคงได้ง่ายนัก การมีการศึกษาต่ำ มีครอบครัวขนาดใหญ่ มีจำนวนชั่วโมงทำงานที่ยาวนาน แต่กลับมีรายได้ต่ำ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้จะได้รับความสนใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษารายละเอียดเฉพาะสตรีทำงานนอกระบบเท่านั้นเพื่อที่จะได้นำความรู้ต่างๆ ที่จะได้รับเป็นแนวทางนำไปสู่ความชัดเจนในการแก้ไขปัญหาและหาหนทางวางมาตรการป้องกันและแก้ไข ตลอดจนยกสถานภาพของสตรีทำงานนอกระบบให้ดีขึ้น ซึ่งจะได้กล่าวถึงในบทต่อไป